

NAGY GÁBOR
Álmatlanok és álmodozók

A tanácsteremben már mindenki megjelent, csak a megyei első titkár érkezését várták. Az ilyenkor szokásos tréfálkozás, vicceselés helyett meg-megszakadó, zavart társalgás halk moraja ülte meg a termet. Gyanakvó, lapos pillantásokkal méregették egymást, akik máskor a véd- és dacszövetség, szükséghelyzetben a kéz kezet mos elvét alkalmazva fojtották vissza rivalizálásra, acsarkodásra sarkalló fal-kaösztonüket. A terem végében nyitva volt egy kisablak, a félelem savanyú szaga mégis ott lebegett közöttük.

Kenődi Áron mintha tudomást sem vett volna róla, hogy a többiek tekintete leggyakrabban feléje vág, sűrűn pislogva néhány centivel a fejek fölött nézett el, vagy a papírjaiba látszott mélyedni. Egyik cigarettáról a másikra gyújtott; amikor szájához emelte az agyonrágcsált csikket, kicsi kerek ponttá szűkült, vérágas szemében mintha a felizzó parázs tükröződött volna.

Sólyom ezredes vele szemben foglalt helyet, s a gondolataiba mélyedt. Volt is rá oka: nem fért a fejébe, hova hánytá el az ügyirat mappájából azt a papírt, ami eddigi nyomozásának egyik fontos bizonyítékát képezhetne volna. Pedig ez lehetne az egyik olyan mozzanat, amely összefüggést teremtené a különös események között. De mindegy, megpróbálja majd felidézni, csak ne volna olyan nehéz a feje. Talán inni kellett volna egy kis vodkát... A mellette ülő titkárnő igencsak elcsodálkozott volna, ha belehallgathat a nagybajuszú férfi gondolataiba, amint világos, kerek mondatokká próbálja raskosgatni a zavaros tényeket kivégzett állatok és hirtelen megváltozott viselkedésű emberek ügyéről. Nagy igyekezetében förtelmes bajszát gyömöszkölte, mintha annak rakoncátlan szálaiból lehetne értelmes egésszé szőni a kusza tényállást.

Baczó hol a titkárnővel kedélyeskedett lefegyverzőnek szánt széles mosollyal – amit azonban Valika egy unott ragadozó fintorának látott, ezért időnként végig is simított szürke kiskosztümjén, nem abban van-e a hiba –, hol pedig párttitkári védjegyének számító szivarja füstjével felhőzte el arcát, s ilyenkor lopva, egy pillanatra csupán, a szemét is lehunyta, összehúzott szemöldökkel, mintha erősen koncentrálna valamire. Valóban befelé figyelt, s szinte bosszús volt a gondolatra, amin inkább ujjongania kéne, hogy lám, milyen jól tudna aludni most, ha nem kellene itt ülnie, s végre elmúlna talán ez az egész rémálom. Kenődi helyettese megpró-

bált időnként valami társalgásfélét kezdeményezni vele, de hamar lelohadt a kedve, mérlegelve a titkár elvtársnak a szokottnál is lenézőbb viselkedését. Podagra attól tartott, ő lehet megint a bűnbak valamiért, aminek a súlyát most még megbecsülni sem tudja, de mintha mindenkinek ott ülne a nyakán, megroskaszta a vállakat (legfőképp Kenődi elvtársét), még Valika is állandóan a kosztümkabátja váltómását igazgatja.

A várakozásba annyira belefásultak, hogy mindannyian összerezentek az ajtónyikordulásra. Palásthy, a megyei első titkár nem egyedül érkezett, meglepve látták, hogy a megyei kórház belgyógyászatának osztályvezető főorvosa is vele van, a busa fejű, rakoncátlan, gesztenyeszín sörényű, mogorva, de kiváló diagnoszta hírében álló Fidler. Szinte jeladásra mindnyájan felugrottak, hátratulva nagy zajjal a széküket, ám Palásthy királyi mozdulattal visszaparancsolta őket, s szinte köszönés nélkül belefogott mondókájába.

Először is bemutatta Fidert, hozzátéve, hogy bizonyára mind jól ismerik, majd kiküldte Valikát kávé főzni, meg egy kis szíverősítőért. Amíg a titkárnő visszatért, kedélyesen társalgott a helyi tévesz tervteljesítéséről. A helyiek kezüket-lábukat törték volna, hogy maguk is hasonló könnyedséget mutassanak, s nem láthatták – nem lévén sehol tükör –, hogy a mosolyuk inkább vicsorgás, lelkesedésük szárnyaszegett. Azt sem vették észre, hogy zavaruk, az örökké résen lévő, veszélyt szimatolva fölneszelő prédaállatokéra emlékeztető riadalmuk Palásthyt némi elégedettséggel tölti el.

Valika a szokottnál is serényebb volt, úgy érezték, épp csak kiment, már jött is a feketével meg a kupicákkal egy hatalmas bádogtálcán, bal kezében szintelen folyadékot tartalmazó címkétlen üveggel.

– Na, itt a jó kis bélés – rezzent föl révedezéséből Kenődi, megsimogatva domborodó hasát, s a többiek is nagy reményeket fűztek a hazaihoz –, igazi jó vegyes, a sógorom pincéjéből – lelkesedett tovább Kenődi, és újfent sikerült elnyomnia az ásitást, ami már Palásthy megérkezte óta feszegette az állkapcáját.

Kiürülvén a kupicák – pártunk, legfőbb védelmezőnk és erős várunk egészségére!, hangzott Palásthy nagy egyetértésre találó áldomása, amelyre Sólyom is bólogatva emelte magasra pohárkáját –, érezték, nincs tovább haladék, jöjjön, aminek jönnie kell. Valikának, meg is sértődött kicsit, Palásthy utasítására mennie kellett, odakint őrizni, úgymond, a megbeszélés zavartalanságát; az elvárhatónál kevésbé puhán húzta be maga után az ajtót, Baczó kis mosollyal, Kenődi bosszúsán nézett utána.

– A lehető legszűkebb körben kívántam ezt az ügyet megtárgyalni – kezdte lassan, komótosan Palásthy –, inentől lefelé nem tartozik senkire... Mert azt persze

sejthetitek, elvtársak, hogy pártunkat a legmagasabb szinten is foglalkoztatják az itteni események. Most jövök egy megbeszélésről – sötétült el a tekintete –, ahol, elárulhatom, a leghatározottabban az a vélemény alakult ki, hogy teljességgel a ti felelősségetek, ami a városban történik, s odafönt bíznak benne, hogy ennek megfelelően fogjátok kezelni a helyzetet.

Palásthy itt fellélegzett, körbenézve a szobában, látva a rémületet leplezni nem tudó, elfelhősült arcokat. Na nem, majd még órá húzzák a vizes lepedőt, hogy ezek a Baczóék nem bírnak itt az ellenséges elemekkel. Mi köze öneki ehhez? De most majd megkapják!

– Az én feladatomban annyi, hogy ráébresszelek benneteket arra, a párttagkönyv nem csak arra való, hogy az előnyeiket élvezzék. Harcunk kezdetén az emberiséget két egyenlőtlen részre osztottuk: egytized része személyes szabadságot és bizonyos kiváltságokat kapott és korlátlan jogot, hogy rendelkezék a többi kilenctizeddel. Minderre szükség volt, hogy elkezdhesük a szocializmus építését, és mielőbb eljussunk a hön áhított kommunizmus édenébe. De az állapot, elvtársak, csak ideiglenes: zsarnokság nélkül még sosem volt se szabadság, sem egyenlőség, de a nyájban egyenlőségnek kell lennie – ez a lenini elveken alapuló szocializmus lényege. És maholnap vége az előjogoknak, maholnap mi is a nyájhoz fogunk tartozni, megszűnnek a kiváltságok, amint a nyáj eljut a szellemi érettségnek arra a fokára, amikor már levetheti hámját, s mintegy önmagát fogja vezetni. Addig azonban határtalan annak az egytizednek a felelőssége, hogy az ostoba nyáj le ne térjen az útról. Mi rázzuk a kolompot – hát jól kell ráznunk, elvtársak, s nem engedhetünk meg magunknak olyan kilengéseket – itt metszően Kenődire nézett –, hogy a nép lanyhulni lásson minket úgy a munkakedvben, mint az éberségben. Nem mutathatunk gyengéset, mert a gyengét a nyáj kiveti magából, sőt a gyengét odafönt sem tűrhetik meg, bármilyen érdemekre is hivatkozzon a múltból.

Itt nagyot sóhajtott, kis hatásszünet után folytatta:

– Nem hiszem, hogy ez az ügy kifoghat rajtunk, ha – megint az ólomsúlyú pilláival küzdő tanácselnök felé vágott szemével – kellő éberséget mutatunk. Ezért vagyunk most itt. Megkérdezem, mi az álláspontotok, a véleményetek. Fényt derítünk, nagyon remélem, az okokra, körülményekre, és intézkedési tervet hozunk. No, hát akkor hallgassuk meg elsőként Sólyom ezredet, mire jutott örökké résen lévő rendőrségünk városi szerve!

Mintha némi megkönnyebbülést jelenthetne, hogy a rendőrfőnökhöz került a szó, mindenki elkezdett moco-rogni, még az egyébként bosszantóan, szinte megvetően egykedvű Fidler is. Podagra vastag műanyagkeretes szemüvegét törölgetve szaporán pislogott, hogy ne látszék rajta, mennyire meg van riadva. Kenődi elképzelte,

hogy fogpiszkálók tartják a szemhéját, s így jó darabig sikerült szemhunyas nélkül Palásthyra néznie; ugyanakkor a keze, mintha önálló életet élne, finom remegésbe fogott, ezért hirtelen ráült. Már az elején úgy döntött, mindvégig kerülni fogja az orvos tekintetét. Ehelyett azonban szinte félpercenként pillantott lopva feléje, s nemegyszer összevillant a szemük. Baczó még mindig őrizni látszott hidegvérét; elégedett is volt magával, a pálinka mintha erőt öntött volna belé, egyszeriben felfrissült. Ám a frissesség azzal járt, hogy annál élénkebben érezte helyzetének visszas, sőt veszélyes voltát. Egyelőre úgy döntött, nincs min rágódnia, nem ő van lépésen: meglátjuk, mit húz a másik fél, s ahhoz igazítjuk a stratégiát. Sólyom hangja mozdította ki tünődéséből:

– Khm. Palásthy elvtárs, Baczó elvtárs...

– Hagyjuk, Sólyom, a formaságokat – zörrent rá türelmetlenül Palásthy.

– Khm. No, kérem, hát. A rendőrség minden gyanús körülményt megvizsgált, rendszerezve az adatokat és összerakva a tényálladékat. Eszerint március idusán...

– Kímélj meg a részletektől, ezredes elvtárs – szolt közbe Palásthy, ezúttal szinte csendesen –, éppen elegendő, ha az adatokból leszűrte rendőrségi következtetéseket összefoglalod. Egyszóval a lényeg, Sólyom – tette hozzá, látva az ezredes megrökönyödött arcát.

– Eeegen – vörösödött el az ezredes. – Tehát mindazok az események, amelyek a mai napig nyúlnak, s nem tudhatjuk, lezárultak-e, vagy még számíthatunk valamiféle szabotázs vagy egyéb akcióra, szóval ezek mintegy huszonegy napja kezdődtek. – Sólyom fokozatosan kezdte visszanyerni a lélekjelenlétét, magabiztos hangja is viszsztatért. – Az első áldozat, hogy úgy mondjam, Korom elvtárs volt. Az egyik reggel a felesége, Márta asszonyosság arra lett figyelmes, valami állattetem hever a küszöbükön. Kiderítettük, hogy Csehi Ferenc egykori biológiai-tanár, jelenleg fatelepi segéd munkás az állat jogos tulajdonosa: az ő hímfa papagájáról van szó...

– Nimfa – szolt közbe Fidler –, nimfa papagáj.

– Ahogy a doktor úr mondja, az az állat a hímfa papagáj névre hallgat, vagy az a fajta vagy mi a csuda, mert a neve, mint Csehitől megtudtuk, Izolda. Szürke és sárga színű a madár tolla, de ez ugyebár nem fontos... – nézett a már-már közbeszóló Palásthyra. – Tehát: a papagájt valamilyen zsineggel megfojtották, parányi, gyenge kis állat, ugyebár, csupa könnyű toll, úgyhogy nem kizárt, hogy azzal a vö... vagyis piros selyemzsinórral, amit a tetthelyen a madár nyakába tekerve találtunk.

Sólyom nagy lélegzetet vett, úgy érezte, menni fog ez, bár a neheze még hátravan.

– Csehi Ferenc úgy tájékoztatott minket, hogy az állat két nappal előtte tűnt el az udvari röpdéből, ahol ő

további mintegy fél tucat papagájt tart. Nem emlékezett, hogy nyitva hagyott volna valami rést, a ketrec azonban bárki betolakodó számára nyitható az ajtón lévő riglivel. Az eltűnés délelőttjén nem volt otthon sem Csehi, sem a felesége, sem a gyerekek: ellenőriztük, valóban a munkahelyükön, illetve iskolában tartózkodtak. Ez persze nem bizonyító erejű Csehi ártatlanságára nézve. Kérdésünkre, hogy miért nem jelentette a madár eltűnését, Csehi zavartan arra hivatkozott, amúgy is meggyült már néhányszor a baja a papagájok miatt a hatóságokkal, így jobbnak látta, ha nem kelt fölösleges föltűnést. Meg azt mondta, valóban nem emlékezett, etetésekor nem hagyta-e szabadon valamelyik kijáratot, mert a ketrecen, ezt Dinkó őrmester maga ellenőrizte, valóban több kisebb ajtócska szolgál a madarak ellátására. Felvetésünkre, hogy akkor a többi egyed is elszabadult volna, Csehi azt felelte, mind közül Izolda volt a legszemtelenebb, csípett is, és hiába a tágas röpde, mintha nem érezte volna magát otthon, néha a tollait is tépdeste... Ez hát a papagáj esete...

– Remélem, nem akarsz minden állat jó és rossz tulajdonságaival megismertetni minket, ezredes, mert akkor itt töltjük az éjszakát – szól közbe fásult hangon Palásthy.

– Igenis, kérem. A macska tetemét, mint azt Kenődi elvtárs tanúsíthatja, a bejárati ajtaja kilincsére bogoza találtuk, mert Kenődi elvtársnak nincs kertje vagy udvara, a tettes így láthatta biztosítottnak a küldemény kézbesítését – nyomott el egy halvány mosolyt az ezredes. – Mindez több mint két héttel a papagáj után történt. A macska piros selyem anyagú zsinóron himbálózott a kilincsen, amikor Kenődi elvtárs, a hivatalba indulva, rátalált. Azonnal visszaszaladt tárcsázni a rendőrörsöt. Mi haladéktalanul a tetthelyre siettünk, s rövidesen kiderítettük, a macska néhai özvegy Korompay Jánosné tulajdona volt, akit a városban csak Vaníliás Nacának hívnak.

– Minek?! – rezzent föl Palásthy, miközben a többiek, Podagra és a pislogva szendergő Kenődi kivételével, halkán vihogtak.

– Vaníliás Nacának, kérem, merthogy úgy szokott kéregetni az utcán, hogy vaníliás fagylaltra köll a pénz, amúgy meg Anna volt a neve...

– Nálatok koldusok is vannak?!

– Nem volt az koldus – sietett helyesbíteni Baczó –, csak egy vén, hibbant fehérnép, volt annak rendes nyugdíja az elhalálozott férje után, egyébiránt ezt-azt összeszedett az utcán, a cukrászdák bejárata előtti rácsból piszkálta ki az odahullajtott tízfilléreseket...

– Folytasd, Sólyom!

– Vaníliás Nacát három héttel azelőtt temette a város, saját költségén – nézett Kenődi felé az ezredes, megerősítésre számítva, Kenődi azonban lehuny

szemmel ült, felső testével jobbra-balra imbolyogva –, mert nem maradt senki leszámazottja, a szomszédok tanúsága szerint a macskája elkódorgott, s a tetemben ráismertek az elhunyt Cirmi nevezetű macskájára. Hogy addigél hol kóborolt a macska, ez irányban nem jutottunk megbízható információkhoz. Mindenesetre bárki megfoghatta, könnyebben, mint Csehi papagáját, csak azt nehéz elképzelni, ki volt képes egy kiségeret is a szájába gyömöszölni...

– Egeret?! – bődült fel Palásthy. – Kinek a szájába?

– A macskáéba, kérem, merthogy így lelt rá Kenődi elvtárs: kilincsen a zsinór, zsinóron a macska, a macska szájában meg kiséger, egészen pici, nemrég született, talán az volt a csalétek, amellyel törbe ejthették a macskát. De történt más is, mégpedig mindezek előtt nyolc-kilenc nappal: az imént emlegetett Korom elvtárs, aki a papagájtetem, hogy úgy mondjam, címzettje volt, olyan rossz lelki és fizikai állapotba került, hogy kénytelenek voltunk a Gagarinba... vagyis hát az elme-gyógyintézetbe szállíttatni...

Palásthy kérdőleg Fidlerre nézett.

– Korom Mihály elvtárs, az eddigi vizsgálatok tanúsága szerint, megzavarodott. Feltehetőleg nem tudta az eseményeket pszichésen feldolgozni, s minden bizonynyal az is közrejátszott – nézett Fidler fürkészőn Kenődire, majd Baczóra, akik ártatlan tekintettel bámultak vissza rá –, hogy a papagájos eset napjától a kórházba szállításig, azaz öt teljes napig nem aludt egy szemhunyaszt sem, saját állítása szerint legalábbis. Az elme-gyógyintézetben megfigyelés alatt tartottuk, s minden kétséget kizáróan kijelenthető, hogy az első két nap ott sem aludt, aztán – sajnálatos módon lehetetlen pózban, a zuhany alatt, ennek következtében beütve a fejét a csempébe – hirtelen mély álomba merült, egyvégtében hetvenkét órát töltött mély alvásban, majd láthatólag kipihenten és jókedvűen ébredt, ám nem emlékszik semmire, azt sem tudja, kicsoda ő, s a kezelőorvosai nem nagyon látnak reményt a javulásra.

– De hogyan lehetséges, doktor úr, hogy valaki napokig nem alszik?! – merészkedett egy közbevetésre Podagra, ijedten ide-oda pillogva, de Palásthy leintette, hogy erről majd később, hallgassuk tovább az ezredes elvtársat.

Sólyom, most már röviden, beszámolt a kutya és Baczó Boldizsár elvtárs esetéről is, hozzátéve, hogy délelőtti nyomozásuk nem hozott eredményt arra nézve, kié lehetett a kutya, az állat egyébként keverék eb, meglehetősen bizonytalan felmenőkkel. Baczó olykor közbeszólt, pontosított, de behúzott nyakkal ült, érezve: közeleg az a pillanat, amikor számot kell adnia arról, jól alszik-e az utóbbi időben. Bár némi reménysugarat jelentett, hogy tudomása szerint Kenődi, akárcsak Ko-

rom, az állattetek megtalálása óta nem aludt, ő meg már két nappal a mai dög előtt sem – de hát éppen ez adhat reményt, hogy nála nincs összefüggés a két dolog között, talán nem önáltatás...

– Baczó elvtárs és Korom elvtárs esete között mintegy három hét, azaz huszonegy nap telt el; itt tartunk most, ezek a tények – összegzett Sólyom, egyelőre ravaszul rejtegetve az aduját. Egyenes háttal hátradőlve a székén azt fürkészte a többiek arcán, kinek milyen lap lehet a tarsolyában.

Kenődinek igazán rossz lapjárása volt, mert olyan kikeredett szemmel meredt előre, mint akit megbabonáztak. Kissé előredőlve, szinte megmerevedve ült: Kenődinek látomása volt.

Azt látta, hogy egy szűk szuszékban kuporog, ahol ki-egyenesedni sem tud, noha nincsenek falai, s körben vég-

telen fekete térség, mintha olajban turkálna, mindenről lecsúszik a tekintete, a fülében egyre erősödő moraj, gúnyos kacaj, talán tucatnyian is nevetnek, egyre többen s egyre közelebb hozzá, majd szétrobban a feje a kacagástól, s egyszerre csak láng csap ki a szeméből, kénzagú, kékes színű láng, végigsistereg az olajos mindenségen, felperzseli a láthatatlan hahotázókat, egy pillanatra bevilágítja a teret, s ekkor döbben rá, hogy az égben lebeg, mintha egy láthatatlan zsinóron függne, magzatpózba görbülve, anyaszült meztelenül, előtte egy végeláthatatlan pult, s csillagokként villannak rá a pult mögött ülő ördögös szerzetek szemei, a közepén pöffeszkedő, láthatóan a legnagyobb tekintéllyel bíró ördög oly hatalmas, hogy a szeme is mint egy fény ütötte kráter, fortyog benne a láva, kiömlik az állára s tovább a mellére, s kihülve fehér szakállá dermed, Kenődi elvtárs, csattan a hangja...

BAJTAI ANDRÁS

Könyörgés, hozzád

*Vigyázz. Ma olyan a csütörtök,
hogy bármi veszélyes eszedbe juthat:
egy telefonszám, hősnőd kivillanó
fogsora, egy sosemvolt virág illata.*

*Vigyázz. Eljött a te időd, de ami most
kezdődik, nem ott ér véget, ahol a sínek,
a mesék, vagy a rongyos századok.*

*Valahol máshol, aminek még nem adtál
nevet. Egy tócsa partján, a mutatóujjad
hegyén, egy aluljáró torkában. Bárhol.*

*Ott jusson majd eszedbe, hogy a tenger
színe nem a kék. Jusson eszedbe, hogy
arcunkra a hordalék végül lerakódik,
és bőrünkről a homok leperreg.*

*Jusson eszedbe, hogy a vége mindennél
rosszabb. Jusson eszedbe.*

Valami történt

*Ezt biztosan tudom. Talán csak a gyümölcsfák
ágait vágták le, talán csak a vonatok tolattak
ki a városból, de akkor is, történt valami.*

*Először férfiak jöttek. Lovaink a lábukat törték,
mondták lefekvés előtt, és kicsavarták
a villanykörtéket.*

*Másnap asszonyok érkeztek. Szeretlek,
mondták ébredés után a férfiaknak, és
letakarták lovaikat.*

*A gyerekek voltak az utolsók.
Fel akarunk nőni, mondták, és
lerombolták a játszótereket.*

*Most itt állnak mind. A szobámban.
És viszik, viszik a tárgyakat, amiknek nevet
adtam a sötétben.*